

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه علم و صنعت ایران - دانشکده مهندسی کامپیوتر

درس نظریه زبان‌ها و ماشین‌ها

تمرینات سری 2: زبان‌های مستقل از متن

مدرس: جعفر الماسی زاده

ترم دوم سال تحصیلی 90 - 89

1- برای زبان‌های زیر گرامر مستقل از متن ارائه دهید.

$$L_1 = \{w \in \{a, b\}^*: n_a(w) = 2n_b(w) + 1\} \quad (\text{الف})$$

$$L_2 = \{a^i b^j c^k d^l: i + 2k = j + 3l\} \quad (\text{ب})$$

$$L_3 = \{a^i b^j: i \neq j, 2i \neq j\} \quad (\text{پ})$$

$$L_4 = \{w \in \{a, b, c\}^*: |w| = 3n_a(w)\} \quad (\text{ت})$$

2- برای زبان‌های زیر اتوماتان پوشدان (PDA) طراحی کنید.

$$L_1 = \{w \in \{a, b\}^*: 3n_a(w) \leq 5n_b(w) \leq 4n_a(w)\} \quad (\text{الف})$$

$$L_2 = \{w_1 c w_2: w_1, w_2 \in \{a, b\}^*, w_1 \neq w_2^R\} \quad (\text{ب})$$

3- نشان دهید که زبان‌های زیر مستقل از متن نیستند.

$$L_1 = \{a^i b^j c^k: i < j \text{ or } k < j\} \quad (\text{الف})$$

$$L_2 = \{w \in \{a, b, c\}^*: n_a^2(w) + n_b^2(w) = n_c^2(w)\} \quad (\text{ب})$$

4- دو عملیات زیر را برای زبان دلخواه L روی الفبای Σ ، تعریف می کنیم:

$$head(L) = \{w : wu \in L \text{ for some } u \in \Sigma^*\}$$

$$min(L) = \{w \in L : \text{there is no } u \in L, v \in \Sigma^+, \text{ such that } w = uv\}$$

مشخص کنید که خانواده‌ی زبان‌های مستقل از متن تحت کدام یک از این عملیات‌ها بسته است.

5- گرامر مستقل از متن زیر را در نظر بگیرید:

$$\begin{aligned} S &\rightarrow 0A0 \mid 1B1 \mid BB \\ A &\rightarrow C \\ B &\rightarrow S \mid A \\ C &\rightarrow S \mid \lambda \end{aligned}$$

و مراحل زیر را به ترتیب انجام دهید:

(الف) تولیدات λ را حذف کنید.

(ب) تولیدات واحد را حذف کنید.

(پ) تولیدات بی‌فایده را حذف کنید.

(ت) گرامر را (بعد از حذف تولیدات) به شکل نرمال چامسکی تبدیل کنید.

6- گرامر مستقل از متن G با قواعد تولید زیر را در نظر بگیرید:

$$\begin{aligned} S &\rightarrow AaSbB \mid \lambda \\ A &\rightarrow aA \mid a \\ B &\rightarrow bB \mid \lambda \end{aligned}$$

(الف) نشان دهید G یک گرامر مبهم است.

(ب) گرامر $\hat{G}$ معادل با گرامر G است اگر داشته باشیم: $L(G) = L(\hat{G})$ ؛ یک گرامر نامبهم $\hat{G}$ معادل با گرامر مبهم G پیدا کنید.

7- فرض کنید G یک گرامر مستقل از متن و w یک رشته با طول n در زبان $L(G)$ باشد. ثابت کنید:

(الف) اگر گرامر G قاعده‌ی تولید λ نداشته باشد (طرف راست هیچ قاعده‌ی تولیدی λ نباشد) و رشته w نیز یک اشتقاق با m گام داشته باشد، آن گاه رشته w یک درخت تجزیه با $n + m$ گره خواهد داشت.

(ب) اگر گرامر G قاعده تولید λ داشته باشد (طرف راست بعضی از قواعد تولید ممکن است λ باشد) و رشته w نیز یک اشتقاق با m گام داشته باشد، آن گاه رشته w ($w \neq \lambda$) یک درخت تجزیه با حداکثر $n + 2m - 1$ گره خواهد داشت.

8- یک گرامر مستقل از متن در شکل دو- استاندارد است اگر همه‌ی قواعد تولید آن به صورت زیر باشند:

$$\begin{aligned} A &\rightarrow aBC \\ A &\rightarrow aB \\ A &\rightarrow a \end{aligned}$$

که در اینجا $A, B, C \in V$ و $a \in T$.

ثابت کنید برای هر گرامر مستقل از متن $G = (V, T, S, P)$ و با فرض $\lambda \notin L(G)$ ، یک گرامر معادل در شکل دو- استاندارد وجود دارد.

9- فرض کنید $M = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, q_0, z, F)$ یک اتوماتان پوشدان غیرقطعی (PDA) باشد. یک تعریف برای زبان پذیرفته شده توسط M به صورت زیر است:

$$L(M) = \{w \in \Sigma^* : (q_0, w, z) \vdash_M^* (p, \lambda, u), p \in F, u \in \Gamma^*\}$$

طبق این تعریف، زبان پذیرفته شده توسط M مجموعه‌ی همه‌ی رشته‌هایی است که M را در پایان پردازش رشته در حالت پذیرش قرار می‌دهند. در این تعریف از پذیرش زبان، محتوی نهایی پشته اهمیت ندارد. تعریف دیگر برای پذیرش یک زبان توسط M فرض می‌کند که پشته در پایان پردازش رشته خالی می‌شود. به بیان دقیق‌تر، M زبان $N(M)$ را در حالت پشته خالی می‌پذیرد اگر

$$N(M) = \{w \in \Sigma^* : (q_0, w, z) \vdash_M^* (p, \lambda, \lambda)\}$$

که در اینجا p یک حالت دلخواه در مجموعه‌ی Q است.

نشان دهید که این دو تعریف (پذیرش با حالت نهایی و پذیرش با پشته خالی) برای پذیرش یک زبان توسط یک PDA معادل هستند؛ یعنی برای هر $PDA M$ یک $PDA \hat{M}$ وجود دارد به طوری که $L(M) = N(\hat{M})$.